

דן אלמגור:

"אנחנו יורים גם

בילדים!"

על הריסת הבתים, ובעיקר על ההשפלה, על ההשפלה — על חולים, שאולצו למחוק כתובות מעל הקיר; על זקנים, שאולצו להוריד רגל מחוטיהחשמל ונתחשמלו, או נפלו ושברו את רגליהם; על מחלקהמים הזקן, שהיילים הורידוהו מעל תמורו ורכבו על גבו. סתם ככה. על "סדרות החינוך" — כך קוראים להן בהומור הצה"לי העכשווי — בהן הושכו כל בני הכפר על זקניהם וילדיהם בכיכר, בקור, לילות שלמים, לשמוע דרשה ברמקול מפי המח"ט, ללמוד בעליפה את השיר היפה: "גולני, גולני, גולני שלי". מה יגידו אז, כשיחקרו על ההשפלות הקטנות, היומיומיות?

על פיזור שקי הזיתים, שהביאו עימם המקומיים מהכרם אחרי יום עמל מפרך, מעץ לעץ. על פיזור שקייהזיתים על החול, לפני המחסום, ושפיכת נפט עליהם. סתם ככה!

על קריעת תעודות-הזהות במחסום. סתם ככה. על ההורדה מהמכונית וההושבה ליד המחסום, בידים משוכלות מאחורי העורף, סתם ככה. שעות. סתם ככה.

על הרס הבתים... נער אחד זרק אבן — ובית שלם הפך לגל אבנים. בית שלם. מישפחות. ילדים. אשמים, ולא אשמים. ביתו של הפוגע,

אלא כרי שיוכלו ללמוד בשקט, לשחק בשקט — ולהניף רגל. רגל משלהם. ולבכות מול הרגל הזה כמו שכינוונו אננו בלילה הנרגש ההוא. ואין לנו, אין לנו, אין לנו שום זכות שכעולם לשלול מהם את הרצון הזה. את הרגל הזה. את הדמעות האלה. הדמעות האלה, הבאות תמיד — תמיד! — אחרי כל הדמעות האחרות.

* * *

בואו, נתחיל להכין את יטיקיההגנה. עוד נודקק להם בקרוב: כל אלה שעשו, ואלה שמשיכים לעשות. כל אלה שהיטו, ואלה שעדיין ממשיכים להסות. כל אלה ששתקו, ואלה, המצקצקים ואומרים: "באמת, צריך לעשות משהו; רק שהערב יש לי קונצרט, פרימיירה, יום-הולדת!"; כן, כולנו נקבל יום אחר את צרההיומון למישפטי הקולונלים!

לזכרו של דב איתן, שבמוחו ציווה עלינו לא לשחוק עוד. לא לשחוק עוד.

פעם, בילדותנו, היה שיר. שיר שירענוונו כמעט בעליפה. שיר שכתב משורריילדים שאהבנו. משורר, שאת שיריו דיקלמנו בכל קבלת-שבת בבית-הספר ובתנועת הנוער; שעל שיריו נתחננו רוב שרייהביטחון והקצינים הגבוהים של היום; משורר, שהיה קצינהחינוך הראשי הראשון של צה"ל — אהרון זאב. היום ארם לארם זאב. זאבי. אז היה זאב — ארם.

"ילדי כל העולם", כתב זאב, "הילדים תחת כל השמים, הביטו לאבותיכם ישר בעינייכם ואמרו: אנו רוצים לחיות. לנשום, מן הפירות המתוקים לטעום, את זוהר העולם בעינינו לשתות. פשוט, לחיות." ואם אבא איננו שומע — זעקו! מועקת ילדים הרוצים לחיות העולם ידעו. כן כתב והאמין קצינהחינוך הראשון בצה"ל. שהיה ארם.

* * *

ואתם, חיילי כל החילות, כל היחידות — הביטו למפקדיכם ישר בעינייכם ואמרו: לא! לא בילדים! לא בילדים! הילדים האלה רוצים לחיות. לחיות. ככבוד. עם חופשי בציוונו. קומו ואמרו למפקדיכם, שיאמרו למפקדיהם, שהיו תלמידיהם של אהרון זאב ושל אליעזר שמאלי:

רי לירות בילדים. להכות ילדים! הם צעירים מכם. הם חזקים מכם. גם אם תנרקו את עיניהם, גם אם תנפחו אותם ותתפרו אותם — כלשון הסלנג הצה"לי השונב של היום — כאלות או בכדורים תועים, "מיקרה חריג" אחרי "מיקרה חריג", ילד חריג אחרי ילד חריג — הם ישארו אחריכם, הילדים, ואחרים יבואו במקומם. והזעקה שהם משמיעים כעת — זעקת ילדים. זעקת עינו או רמו של ילד קטן — ששעם בכוא היום שם, במישפט הפתיחה, יוצבו הכלובים השקופים בהם נשכ כולנו. כנאשמים.

יך אמר המשורר הלאומי — שלנו, לא שלהם! — אחרי המיקרה החריג ההוא? "קומו, צאו לכם מעיר-ההריגה!" קומו, צאו ודברו שלום! רוב האנשים האלה רוצים באמת ובתמים למסוק ויתים בכרמים, שאת עצייהם הם משפחים כבר מאות רבות בשנים. רוב האנשים האלה רוצים באמת ובתמים לגדל ילדים — לא כרי שירוקו אבנים, או כבקובקים מתלקחים;

בהפגנה בחל'אביב, ביום מלאת שנה לאינתיפאדה נשא דן אלמגור דברים שלא היו דומים להם בחריפותם. העולם הזה מביא אותם כאן במלואם

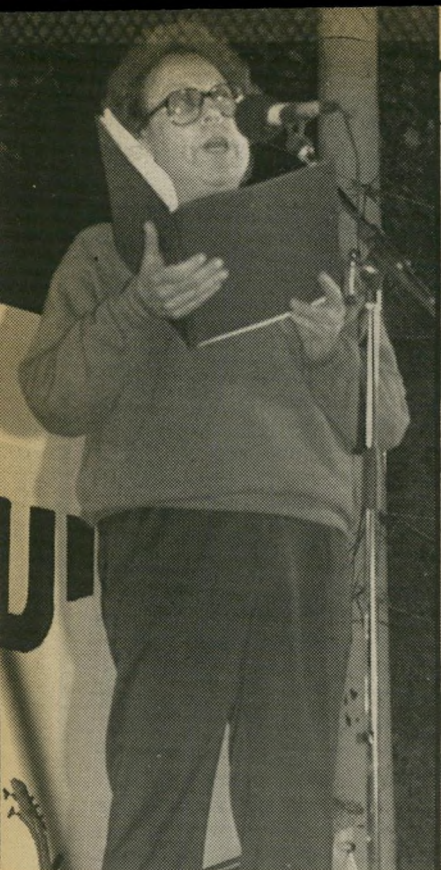
ולעיתים, גם בית או שניים לידו — מצדדיו, מלפניו, מאחוריו — הוא העומד. ופתאום — הוא השוכב. סתם ככה. סתם. מעליש, יאחבלו! בית הופך לגל אבנים. בדנימיט, המופעל על-ידי צעיר במדים, בכומתה שחורה; בבולדוור, שנהגו ללא מרים. אורח-עובר-צה"ל. בכיפה סרוגה. בגלל אבן בית הופך לאבנים, הרבה אבנים. כדי שיהיו עוד אבנים. כדי שיהיה מי שידה אותן. כדי שיהיה עוד בתים. עוד עוד אבן ונבנית.

מישפטי הקולונלים מתקרבים. איש לא יינקה. איש לא יוכל או להגיד: "קיבלתי הוראה". איש לא יוכל או להגיד: "לא ידעתי". איש לא יוכל או להגיד: "זאת החלטה של הדרג המדיני".

אנשי גיבעתי גולני, מישמרהגבול והצנחנים, גיבורי "גן-ההוברנבים" ו"ערב של שימשונים", אנשי המילואים, השב"ס והשב"כ. שפע של כומתות. ככל הצבעים. קיבוצניקים ומושבניקים. מיטב הנוער, הקצינים הגבוהים, "מכוחותינו", ואנשי הכיפות הסרוגות — אלה, המתפללים כל בוקר: "מודה אני, האם יודו גם הפעם, או שיאמרו בקול מתריס ובוטח, כדרכם, ללא עקימפת-כלשהי: "לא מודה!"

האם לא שמענו כבר את שתי המילים האלה בשפות אחרות?

מישפטי הקולונלים מתקרבים. הם יגיעו. הם מוכרחים להגיע. מישפטי הגנרלים, הקולונלים. המח"טים, המג"דים, המס"מ"מים. אין מהם מנוס. זאת דרך ההיסטוריה. מה נגיד לה אז? מה יגידו אז? הקולונלים, המג"דים, הטר"שים על המכות האיומות, על ההתעללויות,

רחל אבנר, תעלום חיה

אלמגור על בימת-ההסגנה

היכינו את הכלובים השקופים? את כל זה כבר אמרו מומן במישפטים האחרים. ואנחנו לא נוכל לשאול עוד את השאלה המטרידה, שכה אהבנו לשאול: "למה לא התקוממו?" הם התקוממו. הם נשאו ונשאים את נס הגבורה והמרד. בעפיפונים על חוטי החשמל. בדגלים מאולתרים בראש האנטינה. בכתובות שעל הקיר. כתובות שהיכרנו, כתובות שכתבנו או בעבר. כתובות שלא ידענו לקרוא. כתובות שלא רצינו לקרוא. הם התקוממו. כשיקום יום אחד. מוויאון התקומה והמרד" שלהם הם יציגו שם לראווה את כלייהנשק המאולתרים שהכינו מצינורות, ממקלות, משיכרי-סורגים. את האבנים...

האבנים — כל כך דומות לאבן שידה רויד בגליית. כל כך דומות לאבנים, שאימצו ה"ה באגרופיהם ברגעיהם האחרונים, כשאלו נישקם. אבנים מאותם ההרים. מאותה ארמה. אבנים שתמיד סימלו בעינינו את גבורתם של מעטים למול רבים, את נחישותם הנואשת של חסריההנשק מול הפורעים שמסכיבם. אותן האבנים. גם הן עכשיו לא שלנו.

כמה אהבנו לשאול בנעורינו את המורים, את ההורים: "מדוע לא זעקו שם? מדוע לא הרעישו עולמות? איך יכולנו לרעת?" הם זעקו. הם זעקו. שמענו את הזעקה הנוראה ההיא, שבקעה מן הבתים התומים בין ההרים בשכם מול הר הקללה. זעקת הנואשים מול הדינאמיט. זעקת הנשים והילדים, שזה היה נישקם האחרון שם, בהרהקללה. זעקה חזקה מכל קללה. נוקבת ממנה.

האם כך זעקו גם שם, במרתפים ההם, בתעלות הכיוב, מול נפץ הדינאמיט, מול החיילים? זעקה חזקה מכל קללה. והיא נישאת כרוח מהרהקללה (המשך בעמוד 32)